

تعهد در زندگی از نگاه امام رضا(ع)

برخلاف فرهنگ غرب، فرهنگ دینی ما تعهد را رمز موفقیت می‌داند و بنای زندگی را نیز بر همین تعهد می‌گذارد؛

برخلاف فرهنگ غرب، فرهنگ دینی ما تعهد را رمز موفقیت می‌داند و بنای زندگی را نیز بر همین تعهد می‌گذارد؛ همان طور که در حدیثی امام رضا(ع) فرمودند: «هیچ فایده‌ای به کسی نمی‌رسد، بهتر از اینکه برایش بانویی باشد که نگاه کردن به او و مصاحبت با او موجب شادمانی همسر باشد و در غیاب شوهر امانتدار و حافظ حریم خویش و خانواده و اموال شوهر باشد.»

تعهد در زندگی از نگاه امام رضا(ع)

در فرهنگ غربی که پایه آن انسان محوری است، تأکید فراوانی بر روی مقوله آزادی شده است. انسان‌رها از هر قید و بند، پیشرفت‌ش را در آزادی جستجو می‌کند. دنیای غرب با فروکاستن از میزان تعهدات زوجین و پررنگ کردن روابط خارج از تعهد و البته دارای لذت‌های زودگذر، مدیریت افراد را در دست گرفته است. این آزادی را باید بردگی دنیای مدرن نامید. انسان باید خواه ناخواه محدودیت‌هایی را در این دنیا قبول کند، اما با حق انتخابی که خدا به او داده است، می‌تواند تعهد‌های رشددهنده و آرامش‌بخش را انتخاب کند یا بردگی هوای نفس را قبول کند که او را با چالش‌های تحقیرکننده و فرساینده مواجه می‌سازد.

وقتی آسیب‌های تفکر انسان‌محور را شمارش می‌کنیم، به موضوع جدایی همسران و روابط سرد بین اعضای خانواده می‌توانیم پی ببریم که ارمغان همان آزادی‌های افسارگسیخته است. مقام معظم رهبری در راستای تبیین فرهنگ غربی در مسئله ارتباط زوجین با هم، می‌فرمایند: «یک مرد و زن توی یک فضای زندگی می‌کنند، اما از هم جدایند. آن نشست و برخاست‌های خانوادگی، محبت‌های خانوادگی، انس‌های فراوان به هم، این که مرد خودش را محتاج به زنش ببیند، این‌ها دیگر نیست. دو نفرند به صورت قراردادی که فقط در یک خانه‌ای زندگی می‌کنند.» [۱]

فرهنگ دینی ما، اما تعهد را رمز موفقیت می‌داند و بنای زندگی را نیز بر همین تعهد می‌گذارد. از همان ابتدا زوجین در شروع زندگی باید بنا را بر تعهد دو طرفه بگذارند و این دقیقاً همان چیزی است که در حدیث شریفی از امام رضا(علیه السلام) به ما رسیده است که به صورت مختصر محورهای اصلی آن را توضیح می‌دهیم. امام رضا(علیه السلام) می‌فرمایند: «مَا أَقَادَ عَيْدًا قَائِدَةً خَيْرًا مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ إِذَا رَأَاهَا سَرَّتُّهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ فَي تَغْسِيهَا وَ مَالِهِ؛ هیچ فایده‌ای به کسی نمی‌رسد بهتر از اینکه برایش بانویی باشد که نگاه کردن به او و مصاحبت با او موجب شادمانی همسر باشد و در غیاب شوهر امانتدار و حافظ حریم خویش و خانواده و اموال شوهر باشد.» [۲]

در این حدیث شریف نیز تعهد موج می‌زند و نشانه‌های همسر صالحه برشمرده می‌شود که به سبب داشتن این نشانه‌هاست که برای هیچ مردی فایده‌ای بالاتر از آن متصور نیست. اگر متعهد بودن، آرامش را برای فرد به ارمغان بیاورد و این آرامش زمینه‌ساز ترقیات مادی و معنوی فرد باشد، پس چه فایده‌ای بالاتر از داشتن همسری که این تعهد را در زندگی ساری و جاری می‌کند.

در این حدیث شریف یکی از بالاترین مراتب تعهد برای زن، تعهد در غیاب شوهر معرفی شده است و آن را روی دیگر سکه شادی و نشاط در خانواده معرفی کرده است. وقتی زن در غیاب شوهر خود حافظ خود، خانواده و مال شوهرش باشد، زمینه آرامش در زندگی فراهم خواهد شد و در فضای آرامش بخش است که نشاط و شادمانی ظهور و بروز پیدا می‌کند. این نسخه بی‌بدیل از جانب امام هشتم(علیه السلام) درمان بسیاری از مشکلات امروزه زن و شوهرهاست.

امروزه آمار خیانت‌ها به سبب گستردگی فضای مجازی بالا رفته و از آن طرف طلاق‌ها و فروپاشی کانون خانواده‌ها نیز رو به گسترش نهاده است. روابط فرازنشویی در این سال‌های اخیر به معضلی فراگیر تبدیل شده است که حل آن بازگشت بر سر سفره اهل بیت(علیهم السلام) است؛ چه بسیار هزینه‌های هنگفت که در این فضا از بین می‌رود و چه میزان عصبیت‌ها و فشارهای روحی و روانی که بر خانواده‌ها تحمیل می‌گردد و در نهایت چه بسیار فرزندان که با این مشکلات به سمت بزهکاری و از دست دادن عزت نفس خود کشیده می‌شوند.

اگر بخواهیم وجه کامل تری از تعهد را بیان کرده باشیم باید بگوییم که تعهد زمانی می تواند آثار مثبت خود را نشان دهد که دو طرفه باشد همان امامی که بالاترین مراتب تعهد را برای زن برمی شمرد در جایی دیگر بر تعهد مرد نیز تأکید فراوان دارد و پایندی به آن را بر مرد ملزم می نماید. امام رضا(علیه السلام) در زمینه تعهد مرد نسبت به همسر خود می فرماید: «صاحبُ التَّوَسُّعَةِ عَلَيَّ عِيَالِهِ؛ کسی که دارای نعمت است، بر او واجب است که در هزینه زندگی بر خانواده اش توسعه بدهد.» [۳]

اگر تعهد زن به زندگی یک نعمت باشد که این گونه است و به استناد به همان حدیث شریف از اعلی مراتب نعمت به شمار می رود، در برابر این نعمت مرد هم تعهدات و وظایفی دارد. امام رضا(علیه السلام) توسعه دادن به خانواده را از تعهدات اصلی مرد برمی شمارند که نباید این توسعه را صرفاً یک توسعه مادی دانست و آن را در فراهم کردن نیازهای مادی خانواده خلاصه کرد. اگر بخواهیم معنای توسعه را گسترده تر نماییم باید بگوییم اوقاتی را که یک مرد در کنار خانواده خود می گذراند و با خوش رویی و مهربانی زمانش را با آن ها سپری می کند، نیز برای خانواده ایجاد توسعه به حساب می آید ولو به این که این توسعه توسعه مادی به حساب نیاید.

وقتی پای سخن امام رضا(علیه السلام) می نشینیم راه حل هایی ارزنده برای استحکام بخشیدن به کانون خانواده را می یابیم که عمل به آن ها می تواند ما را از گرفتاری های مربوط به زندگی در دنیای مدرن برهاند و این حقیقتی است که باید مرد در سبک زندگی خود بدان بازگشت کنند.

نویسنده: مصطفی راهی

پی نوشت:

۱. بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۷۸/۱/۲۲.
۲. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۵، ص ۳۲۷، انتشارات دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷.
۳. الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۴، ص ۱۱، انتشارات دار الکتب الاسلامیه، تهران، ۱۴۰۷.